

До 100-річчя від дня народження
Володимира Ключникова

Світло творчої зірки

У 50—70-ті роки минулого століття обласна газета «Радянська Буковина» була духовним та інтелектуальним центром нашого краю. Її обличчя визначали талановиті журналісти і публіцисти: Кузьма Демочко, Михайло Лазаренко, Борис Гончаренко, Сергій Кучерявенко, Валеріан Мякий, Яків Померанцев, Марк Маргуліс, Антон Комарницький, Богдан Мельничук, Анатолій Добрянський, Михайло Ткач, Віталій Колодій, Володимир Дячков, Григорій Шабашкевич, Володимир Пелех та інші. До них приєднувалися письменники Володимир Бабляк, Михайло Івасюк, Микола Бурбак, Хаїм Меламуд. Журналісти з часом ставали відомими письменниками, вченими. На цьому творчому небосхилі яскравою зіркою був Володимир Іванович Ключников.

Народився він у селі Затоболь'є Кустанайського краю Казахстану

26 вересня 1924 року, коли його родина поверталася з Приамур'я, де малоземельні селяни шукали кращої долі, в Україну. Їхали кіньми. Отож маля з'явилося на світ буквально на возу. Мати – Поліна Сидорівна Роменська - з родини запорізьких козаків, які потім жили на Кубані та Приамур'ї, батько - Іван Єгорович Ключников - з донських козаків.

Школу середульший син Володимир закінчив у 1941 році з медаллю у місті Муромі. Хотів стати військовим хірургом, подав документи до Саратовської медичної академії. Але медкомісію не пройшов через серйозне порушення зору - некорегований в той час складний астигматизм. Через що був визнаний непридатним до військової служби. Тому, коли почалася війна, пішов працювати на Муромський оборонний завод молотобійцем у гарячий цех. Взимку 1941-1942 років у складі народного ополчення будував військові оборонні лінії. Працьовитого і талановитого юнака помітили і зберегли. В 1943 році Володимир поступив на історичний факультет МДУ, курсом старше від нього навчався Світлана Аллілуєва. Разом бували у студентських компаніях. На четвертому курсі йому запропонували піти до школи розвідки. Але він відмовився, бо тоді хотів стати журналістом – міжнародником. Відмова була сприйнята дуже негативно. Погрожували виключити з комсомолу, а значить і з вузу. Тому Володимир швидко поїхав до старшого брата Костянтина у Чернівці, якій працював там викладачем фінансового технікуму. Володя став вести в технікумі

радянське право. Потоваришував з молодим викладачем політекономії. Ним був Леонід Кравчук – майбутній Президент України.

Не забував Володимир про свою мрію стати журналістом, співробітничав з газетою «Радянська Буковина». Його запросили працювати в редакцію в 1949 році. Не знаючи української мови, швидко опанував її і писав дуже грамотно. Редакційна кар'єра вдавалася йому. З часом очолив відділ промисловості, став відомим журналістом. Улюбленими жанрами були економічні огляди, фейлетони. Останні тому, що у 50–ті роки в Чернівцях нерідко відбувалися судові процеси над так званими «валютниками». Так називали тих, хто за тогочасною термінологією «злісно розкрадав соціалістичну власність». Тепер би їх назвали підприємцями, а тоді – за грати. Ключников вміло розплутував дії шахраїв і показував як вони використовували недоліки технологічних схем, економічного механізму, із зекономленої сировини випускали «ліву» продукцію і реалізовували її. В цих розслідуваннях йому допомагала дружина - Лідія Михайлівна, яка була відомим фінансистом, очолювала відділ кредитування промисловості Чернівецької міської філії Держбанку СРСР. Тому фейлетони Ключникова нагадували економічні огляди, написані з гумором, вони не містили тільки ярлики на фінансово-економічних «умільців» з образами. Бо Володимир Іванович (далі В.І.), на відміну від слідчих показував, що нерідко на протизаконний шлях його «героїв» штовхала сама система з своїми неподобствами.

Навколо промвідділу В.І. згуртував чудове середовище винахідників – новаторів, вчених–економістів, вдумливих виробничників. На підприємствах його знали, мабуть від інженерів різних відділів управління до начальників цехів, майстрів і передових робітників. Знали і поважали. Тому що «туфту» у своїх публікаціях «не гнав». А писав так, щоб допомогти виробничникам журналістським словом в їхніх справах. Без перебільшення можна сказати, що у відділі промисловості були прекрасні робкори. Вони і тижня не могли «прожити» без газети. До них долучалися редактори і працівники всіх заводських багатотиражних газет і радіо.

В.І. виховав цілих плеяду чудових журналістів. Серед них Григорій Шабашкевич, Віталій Колодій, Гарій Імас та інші. Шабашкевич згодом очолив промвідділ, а потім - заступник головного редактора (1972 -1991рр.); Колодій став відомим літератором; Імас після виїзду до США очолив там відділ програмування і стратегічного аналізу однієї із провідних американських компаній.

Ось як описує В.Колодій у своєму нарисі «Ви суть людську оберігали в нас» атмосферу, яка склалася у відділі промисловості, де працювали В.І., Шабашкевич і він. «Я опинився в оточенні залюблених у мистецтво,

культуру й літературу, сміливо і по-сучасному мислячих людей, з широкими поглядами, неупередженим тодішньою соціологією і системою суспільних стосунків поцінуванням всього суцього, що відбувалося у довколишньому і дальшому світі. Ранками у нашому відділі, як правило, була інформаційно – дискусійна година на теми з будь-якої галузі, переважно культурно-мистецької, відтак соціально-економічної, обмін почутим, побаченим, прочитаним: своєрідна «розкладка» інформації по суті в емоційно смислових рангах – тобто обговорення.

Пишу ці рядки, і ще раз дякую долі за ту школу, яку проходив тоді. Людинознавчу, психологічну, життєву. Зрештою, істинно журналістську. Володимир Іванович, як газетяр, переважно заглиблювався в економічну тематику – недарма він потім став кандидатом економічних наук і доцентом університету. Це він перший сказав нам у відділі, що радянська статистика - липова, що давно вже триває «прихорошення» звітних показників і на перспективу гряде катастрофа».

Найдосвідченіша машиністка редакції Віра Кузьмівна Кавун розказувала мені, що В.І. працював дуже швидко, а писав тільки після того, як ґрунтовно вивчив матеріал, зважив всі «за» і «проти».

- Оригінали його статей нагадували підручник з каліграфії, продовжувала Кавун. - Все чітко, без помарок. Друкувати їх – чисте задоволення. Чудова логіка, прекрасна українська мова. Ключников дозволяв собі те, на що не наважувався жоден з творчих працівників редакції. Вкрай оперативні матеріали, передові статті він диктував у газетному цеху, який знаходився поруч з редакцією, безпосередньо робітнику на лінотипну машину. Тобто без машинопису матеріал відразу з'являвся у металевих рядках. Володимира Івановича дуже поважали і метранпаж, і лінотипісти, і верстальники. Тому про таку «технологію» редактор і інші керівники не довідувалися. Це було, звичайно, неподобство, але виправдане майстерністю і професіоналізмом найвищої проби.

За роботу в редакції В.І. був нагороджений орденом «Знак пошани». Журналістів рідко так відзначали, але обласне начальство дуже цінувало цього «аса».

В 1971 році В.І. висунули на роботу першим заступником голови Чернівецького облтелерадіокомітету. І тут він показав себе професіоналом високого класу. Разом з головним режисером телестудії В.Селезінкою реорганізував творчу і студійну діяльність, сміливо висував на телебачення молоді таланти. При ньому в Чернівцях вперше на регіональних студіях записувалась передача всесоюзного телебачення «Алло, ми шукаємо таланти» на чолі з О.Маслюковим. В ній глядачі побачили Володимира Івасюка з колегами із «Смерічки» -

Назарієм Яремчуком і Василем Зінкевичем. Розквітала творча діяльність дикторів, теле – і звукорежисерів. Чернівецька телестудія по праву стала вважатися однією з кращих серед областей України.

Паралельно з журналістською і організаторською роботою В.І. працював над кандидатською дисертацією з історії промисловості, економіки нашого краю. Її він блискуче захистив у Ленінградському фінансово-економічному інституті. Після чого перейшов на роботу в Чернівецький державний університет, де згодом очолив кафедру конкретної економіки, став доцентом, відомим вченим. На лекції до Ключникова приходили студенти з різних факультетів, виробничники, бо про лектора йшла слава, що він не прикрашає дійсність, а говорить правду про ситуацію в економіці країни.

В.І. був обдарованою людиною і в музиці. Чудово грав на роялі, акордеоні. Аналогічний хист був у братів Костянтина і Олександра. У сімейному оркестрі також лунали мандоліна, гітара, банджо. А їхня мати співала і танцювала. Під час свят, коли вони давали концерти, сусіди та перехожі просили, щоб відкрили вікна і на вулиці Шептицького стояв натовп слухачів чудової музики.

Помер В.І. рано – у 63 роки. Далися взнаки десятиліття напруженої праці, постійні перевантаження, пов'язані з журналістською роботою. Але залишилися в газетних підшивках його численні публікації, наукові статті у журналах і монографіях, а головне - учні.

У Ключникова дві доньки. Обое – відомі лікарі. Старша Валентина - моя дружина. Вона кандидат наук, доцент кафедри педіатрії Національного університету охорони здоров'я України. Молодша донька Вікторія очолювала медичні установи в Чернівцях і Києві. І зараз напружено працює. Завдяки В.І. я теж став журналістом. 16 років працював у «Радянській Буковині», з них 10 - заввідділом промисловості. Потім у центральних газетах колишнього СРСР. Згодом захистив кандидатську дисертацію, став викладачем економічних дисциплін в Національній академії управління (Київ).

Тепер у Володимира Івановича троє онуків і вісім правнуків (двоє з них - Володимири).

Вважаю, що він прожив чудове життя. Його пам'ятають і згадують із вдячністю добрим словом.

Ось думки тих, хто добре знав Володимира Ключникова.

Валерій Євдокименко, у 1970-1980 роках очільник м. Чернівці; у 90-х роках - перший заступник Чернівецької ОДА з питань економіки. Далі - доктор економічних наук, професор ЧНУ ім. Юрія Федьковича та інших чернівецьких вузів, і нині працює

професором. Автор понад 30 монографій, сотен наукових публікацій, відомий в Україні та європейських країнах вчений.

Ті, в кого ми вчимося, звуться нашими вчителями. Але не кожний, хто вчить нас, заслуговує це ім'я. Володимир Іванович Ключников заслуговує, бо вчив діяти з результатом, грамотно і по-батьківські. Журналіст і вчений, він і на газетярській, і на науково-педагогічній нивах вчив нас, попри сковуючі тоталітарні особливості того часу, творчо шукати шляхи конструктивного розв'язання проблем на основі реалізації інтересів людей.

В моєму мозку і сьогодні пам'ять про В.І. бринить рекомендацією: включайся до практичної участі в технологічній модернізації і проривному розвитку країни через креативне, ситуативне і системне мислення в умовах сучасних суперечностей розвитку країн світу, масштабних міжсистемних трансформацій та зрушень в історичних типах спільнот. Він говорив, що треба підтягувати масу людей до передового мислення, а не опускатися до неї, не загравати.

Жанна Одинська, колишній популярний диктор Чернівецької телестудії, тележурналіст.

Про Володимира Івановича хочеться сказати найтепліші слова вдячності, перш за все - за його людяність. Він був прекрасною людиною і чудовим керівником. Його поважали і цінували в колективі. Ключников не був кабінетним керівником. Його можна було побачити в різних редакціях, на студії під час репетицій чи запису передач. Але він ніколи не заважав творчому процесу. І все ж, до його думки прислухалися і радилися.

Людина скромна, ввічлива, комунікабельна, толерантна, він з повагою ставився до кожного працівника, починаючи від прибиральниці, закінчуючи головним редактором чи головним режисером студії. Завжди в скрутну хвилину міг прийти на допомогу - порадити, підказати. У нього був безцінний дар, про який говорять: «Керувати – це значить не заважати людям працювати». Ключников був саме таким типом керівника.

Борис Шабашкевич, директор компанії «Тензор» у Чернівцях. Старший син

Григорія Шабашкевича, колишнього заступника редактора газети «Радянська Буковина», учня, а потім друга Володимира Ключникова.

Володимир Іванович Ключников відіграв важливу роль в історії нашої родини. Моєму батькові він «відкрив двері» в професійну

журналістику, а моєму молодшому братові Олександру дав «добро» на пробу пера, і в нього згодом чудово вийшло.

Як сказав хтось з великих: «Не кожному дано дожити до старості». Також не кожному дано, щоб про нього пам'ятали довго і з вдячністю. Ключников заслужив це своєю добротою, інтелектом, професіоналізмом. Про нього добре пам'ятають ті, хто зустрічався з ним у своєму житті. Небеса розпорядилися так, що дати народження Володимира Івановича та мого батька співпали. Світла їм пам'ять!

Післямова. Вчені вважають, що нерідко ми бачимо світло зірок, яких вже немає. Так буває і з людьми. Кращі з них випромінюють світло особистості через багато років після того, як пішли з життя. Володимир Ключников яскравий тому приклад.

Юрій Корнєв, журналіст